

STANDARDY OCHRONY MAŁOLETNICH

w Miejskim Klubie Sportowym Zagłębie Lubin

(wersja skrócona – dla małoletnich)

Spis treści:

1. Wprowadzenie:
  - 1) W jakim celu zostały wprowadzone „Standardy ochrony małoletnich”?
  - 2) Co możecie w nich znaleźć?
  - 3) Prawa dziecka - dlaczego powinniście je znać?
2. Część I – Standardy ochrony małoletnich w klubie.
3. Część II – Zasady postępowania w celu ochrony małoletnich przed krzywdzeniem.
  - I. Zasady postępowania pracowników klubu**
    - 1) Obszar: Przestrzeganie praw dziecka przez pracowników klubu.
    - 2) Obszar: Komunikacja pracowników klubu z małoletnimi zawodnikami.
    - 3) Obszar: Zakaz stosowania przez pracowników klubu jakiegokolwiek formy przemocy wobec małoletniego, w tym nawiązywania relacji o charakterze seksualnym.
    - 4) Obszar: Kontakt pracowników klubu z małoletnimi.
  - II. Zasady bezpiecznych relacji między małoletnimi w klubie. Zachowania niedozwolone małoletnich**
    - 1) Zasady bezpiecznych relacji między małoletnimi.
    - 2) Niedozwolone zachowania małoletnich w klubie.
  - III. Zasady korzystania z urządzeń elektronicznych z dostępem do internetu**
    - 1) Korzystanie z komputerów z dostępem do Internetu.
    - 2) Korzystanie z telefonów komórkowych oraz innych urządzeń elektronicznych z dostępem do internetu.
    - 3) Korzystanie z telefonów i innych urządzeń elektronicznych podczas treningów, meczów i obozów sportowych organizowanych przez klub.
  - IV. Zasady ochrony małoletnich przed treściami szkodliwymi i zagrożeniami z sieci**
  - V. Zasady ochrony prywatności małoletniego**
    - 1) Zasady ochrony wizerunku małoletnich.
    - 2) Zasady ochrony danych osobowych małoletnich.
4. Część III. Ścieżki postępowania małoletniego w przypadku doznawania przez niego krzywdy. Procedury interwencyjne w klubie:
  - 1) Rodzaj krzywdy: Znęcanie się, przemoc fizyczna, słowna, psychiczna stosowane wobec małoletniego.
  - 2) Rodzaj krzywdy: Celowe zniszczenie lub kradzież rzeczy małoletniego.
  - 3) Rodzaj krzywdy: Przemoc domowa stosowana wobec małoletniego.
  - 4) Rodzaj krzywdy: Nierówne traktowanie - dyskryminacja zawodnika małoletniego.
  - 5) Rodzaj krzywdy: Celowe zniszczenie lub kradzież rzeczy małoletniego.
  - 6) Rodzaj krzywdy: Stosowanie wobec małoletniego cyberprzemocy.
  - 7) Rodzaj krzywdy: Zagrożenie bezpieczeństwa małoletniego w wyniku sekstingu.
  - 8) Rodzaj krzywdy: Wysyłanie małoletniemu w internecie treści szkodliwych, nielegalnych i niepożądanych.
  - 9) Wysyłanie małoletniemu w internecie treści szkodliwych, nielegalnych i niepożądanych.

- 10) Rodzaj krzywdy: Naruszenie prywatności dotyczące nieodpowiedniego bądź niezgodnego z prawem wykorzystania w sieci danych osobowych lub wizerunku małoletniego.
  - 11) Rodzaj krzywdy: Nawiązywanie przez małoletniego niebezpiecznych kontaktów w Internecie.
5. Część IV materiał pomocniczy - Prawa dziecka, Wykaz telefonów i adresów mailowych instytucji pomocowych

I. Wprowadzenie

- ✓ W jakim celu zostały wprowadzone „Standardy ochrony małoletnich”?
- ✓ Co możecie w nich znaleźć?
- ✓ Prawa dziecka - dlaczego powinniście je znać?

Krzywdzenie dzieci jest niepokojącym problemem, który coraz częściej występuje we współczesnym świecie. Z różnymi formami krzywdzenia macie również do czynienia w środowisku sobie najbliższym – klubowym i pozaklubowym. W tej sytuacji konieczna jest odpowiednia reakcja klubu.

Jednym z najważniejszych celów działania klubu jest chronienie Was przed różnymi formami przemocy, przeciwdziałanie wszelkiej dyskryminacji oraz budowanie w niej bezpiecznego i przyjaznego Wam środowiska. Konieczność ochrony Was przed różnymi formami krzywdzenia wynika z przekonania, że:

- w obliczu narastającej fali przemocy i agresji wobec dzieci powinniście mieć zagwarantowane bezpieczeństwo i ochronę w klubie;
- Wasze prawa powinny być przestrzegane;
- niedopuszczalne jest stosowanie wobec Was jakiegokolwiek formy przemocy – w każdej sytuacji, w której jesteście bądź możecie być krzywdzeni, musicie otrzymać w klubie pomoc.

Istotnym i konkretnym działaniem klubu na rzecz Waszej ochrony w klubie jest stworzenie warunków do skutecznej pomocy Wam w sytuacjach trudnych oraz warunków do lepszego zabezpieczenia Waszych praw. Zadanie to realizuje bardzo ważny z punktu widzenia Waszego bezpieczeństwa dokument – „Standardy ochrony małoletnich”.¹ Jest on wyrazem troski o Waszą ochronę w sytuacjach, w których czujecie się skrzywdzeni. Troskę tę rozumiemy jako szczególną dbałość o Waszą godność oraz o Wasze dobro fizyczne i psychiczne.

Do jego opracowania klub został zobowiązany przez państwo – uznano bowiem za pilną potrzebę wprowadzenie systemowego rozwiązania ochrony Was przed przemocą fizyczną i psychiczną, edukacyjną, materialną czy – *coraz powszechniejszą* – cyberprzemocą.

Dlatego też dokument ten został skonstruowany jako zbiór zasad i procedur postępowania, z których możecie skorzystać w sytuacjach zagrożenia Waszego bezpieczeństwa lub podejrzenia czy przypuszczenia, że takie sytuacje Wam zagrażają. „Standardy ochrony małoletnich” określają:

1. główne kierunki działań klubu na rzecz Waszej ochrony, zwane w dokumencie „standardami”,
2. zasady, czyli przyjęte w klubie normy postępowania pracowników klubu i małoletnich zawodników, dotyczące w szczególności:
  - a) bezpiecznych relacji pracowników klubu z małoletnimi;
  - b) bezpiecznych relacji między małoletnimi;
  - c) korzystania z urządzeń elektronicznych z dostępem do internetu;
  - d) ochrony małoletnich przed zagrożeniami z sieci.
3. Sposoby Waszego postępowania w sytuacjach, w których czujecie się krzywdzeni oraz działania klubu zabezpieczające Was przed krzywdzeniem i jego skutkami.

---

¹ **Standard** – norma, wymóg, kierunki działań klubu na rzecz ochrony dzieci.

Małoletni – osoba, która nie ukończyła 18 roku życia.

„Standardy ochrony małoletnich” stanowią również istotną formę zabezpieczenia Waszych praw. W celu ochrony Was przed różnymi formami krzywdzenia bardzo ważna jest znajomość i przestrzeganie praw dziecka.

Jako osobom małoletnim należy się Wam szczególna opieka i ochrona dorosłych, bo nie zawsze jesteście w stanie sami należycie zadbać o swoje bezpieczeństwo. Ochrona Waszych praw jest zatem powinnością rodziców i wszystkich pracowników klubu.

Działania naruszające prawa dziecka uznaje się za równoznaczne z jego krzywdzeniem. Stajecie się wówczas ofiarą różnych form przemocy, np. fizycznej, psychicznej czy emocjonalnej. Łamanie praw dziecka staje się więc źródłem krzywdy, której możecie doznać lub doznajecie zarówno ze strony dorosłych, jak i rówieśników. Właśnie dlatego bardzo ważna staje się znajomość i przestrzeganie praw dziecka przez wszystkich członków klubu.

CZĘŚĆ I

STANDARDY OCHRONY MAŁOLETNIICH

Standard I.

Zawodnicy MKS Zagłębie Lubin znają „Standardy ochrony małychletnich”. Dokument jest dostępny i upowszechniany

1. Dokument jest dostępny do wglądu w sekretariacie klubu – w formie papierowej oraz na stronie internetowej klubu – w formie elektronicznej.
2. Dokument został udostępniony w dwóch wersjach: wersji zupełnej oraz skróconej przeznaczonej dla małychletnich i zawierającej informacje dla nich istotne.
3. Informacje istotne dla małychletnich zawarte w dokumencie upowszechniane są w trakcie treningów, meczów, zawodów i obozów sportowych.

Standard II.

Personel współtworzy i gwarantuje bezpieczne i przyjazne środowisko w klubie

1. Celem działań wszystkich pracowników klubu jest ochrona małychletnich zawodników przed każdą formą krzywdzenia oraz zapewnienie im bezpieczeństwa fizycznego i psychicznego w klubie.
2. Pracownicy klubu skutecznie reagują w sytuacjach, gdy małychletni zawodnicy są krzywdzeni.
3. Pracownicy klubu zgodnie ze swoimi kompetencjami i rolami, które pełnią w klubie, czuwają nad bezpieczeństwem małychletnich zawodników.

Standard III.

Klub oferuje rodzicom bądź opiekunom prawnym informację oraz edukację w zakresie wychowania dzieci bez przemocy oraz ich ochrony przed krzywdzeniem i wykorzystywaniem.

1. Wszyscy rodzice mają dostęp do obowiązujących w klubie „**Standardów ochrony małoletnich**” oraz znają procedury zgłaszania zagrożeń.
2. Rodzice są zaangażowani w działania klubu prowadzone na rzecz ochrony małoletnich.
3. Klub uzyskuje od rodziców/opiekunów prawnych swoich zawodników informacje zwrotne na temat realizacji „**Standardów ochrony małoletnich**”.
4. Klub umożliwia rodzicom oraz opiekunom prawnym małoletnich, poprzez organizację konsultacji indywidualnych, poszerzanie wiedzy i umiejętności związanych z ochroną małoletniego przed zagrożeniami, w tym w internecie oraz z zakresu metod wychowawczych bez kar fizycznych i krzywdzenia psychicznego małoletniego.

Standard IV.

Klub zapewnia zawodnikom równe traktowanie oraz przestrzeganie ich praw.

1. Klub oferuje zawodnikom edukację w zakresie praw dziecka i człowieka oraz ochrony przed zagrożeniami przemocą i wykorzystywaniem.
2. Zawodnicy są poinformowani, do kogo mają się zgłosić po pomoc i radę w przypadku krzywdzenia lub wykorzystywania.
3. W klubie dostępne są dla zawodników materiały edukacyjne w zakresie: praw dziecka oraz ochrony przed zagrożeniami przemocą i wykorzystywaniem seksualnym oraz zasad bezpieczeństwa w internecie (broszury, ulotki, książki).
4. W klubie wyeksponowane są informacje dla zawodników dotyczące możliwości uzyskania przez nich pomocy w trudnej sytuacji, w tym numery bezpłatnych telefonów zaufania dla dzieci i młodzieży.

Standard V.

Organizacja postępowania na wypadek krzywdzenia lub podejrzenia krzywdzenia małoletnich zapewnia skuteczną ochronę zawodnikom.

1. Precyzyjnie określone są sposoby postępowania pracowników w sytuacjach krzywdzenia lub podejrzenia krzywdzenia małoletniego, tj.:
  - a) przemocy rówieśniczej,
  - b) przemocy domowej,
  - c) niedozwolonych zachowań personelu wobec małoletnich,
  - d) cyberprzemocy.

2. Postępowanie na wypadek krzywdzenia lub podejrzenia krzywdzenia zawodnika nie może naruszać jego godności, wolności, prawa do prywatności oraz nie może powodować szkody na jego zdrowiu psychicznym lub fizycznym (poczucie krzywdy, poniżenia, zagrożenia, wstydu).
3. W klubie ustalone są zasady wsparcia małoletniego po ujawnieniu doznanej przez niego krzywdy.
4. W klubie wskazano osoby odpowiedzialne za składanie zawiadomień o popełnieniu przestępstwa na szkodę małoletniego, zawiadamianie sądu opiekuńczego.
5. W klubie wskazano osoby odpowiedzialne za przyjmowanie zgłoszeń o zdarzeniach zagrażających małoletniemu i udzielenia mu wsparcia.

Standard VI.

W klubie wzmocnione jest poczucie bezpieczeństwa zawodników w obszarze relacji społecznych oraz ochrony przed treściami szkodliwymi i zagrożeniami z sieci.

1. W klubie opracowano zasady zapewniające bezpieczne relacje między małoletnimi a personelem.
2. W klubie określono wymogi dotyczące bezpiecznych relacji między małoletnimi, a w szczególności zachowania niedozwolone.
3. W klubie opracowano zasady korzystania z urządzeń elektronicznych z dostępem do sieci internetowej oraz procedury ochrony małoletnich przed treściami szkodliwymi i zagrożeniami w sieci internet oraz utrwalanymi w innej formie.
4. W klubie opracowano i wdrożono procedury chroniące małoletnich przed krzywdzeniem w sytuacjach:
  - a) przemocy fizycznej,
  - b) przemocy psychicznej,
  - c) przemocy domowej,
  - d) przemocy seksualnej,
  - e) cyberprzemocy.
5. Pracownicy klubu realizują plan wsparcia ucznia po ujawnieniu doznanej przez niego krzywdy.

Standard VII.**Działania podejmowane w ramach ochrony małoletnich przed krzywdzeniem są dokumentowane.****Wskaźniki realizacji standardu:**

1. W klubie prowadzony jest rejestr spraw zgłaszanych i rozpatrywanych w związku z podejrzeniem lub krzywdzeniem małoletnich.
2. Osoby upoważnione do przyjmowania zgłoszeń związanych z krzywdzeniem zawodników składają oświadczenie o zachowaniu poufności i zobowiązanie do zachowania bezpieczeństwa uzyskanych danych osobowych.

Standard VIII.**Klub monitoruje i okresowo weryfikuje zgodność prowadzonych działań z przyjętymi zasadami i procedurami ochrony małoletnich.****Wskaźniki realizacji standardu:**

1. Przyjęte zasady i realizowane sposoby ochrony zawodników są weryfikowane – przynajmniej raz na dwa lata.
2. Do weryfikacji stosowanych zasad i procedur klub pozyskuje opinie zawodników oraz ich rodziców lub opiekunów prawnych.
3. Zasady monitoringu i kontroli standardów ochrony małoletnich w określa dyrektor klubu.

CZĘŚĆ II

ZASADY POSTĘPOWANIA W CELU OCHRONY MAŁOLETNIICH PRZED KRZYWDZENIEM

1. ZASADY BEZPIECZNYCH RELACJI PRACOWNIKÓW KLUBU Z MAŁOLETNIAMI

Zasady ogólne:

1. Pracownicy dbają o bezpieczeństwo zawodników podczas pobytu w klubie.
2. Pracownicy wspierają zawodników w pokonywaniu trudności, uwzględniając ich umiejętności rozwojowe.
3. Pracownicy podejmują wobec zawodników działania wychowawcze, mające na celu kształtowanie prawidłowych postaw – wyrażanie emocji w sposób niekrzywdzący innych, niwelowanie zachowań agresywnych, promowanie zasad „dobrego wychowania.
4. Zasady bezpiecznych relacji personelu z zawodnikami obowiązują wszystkich pracowników klubu.

❖ Obszar: Przestrzeganie praw dziecka

Pracownicy klubu

1. Przestrzegają praw dziecka/człowieka i chronią je.
2. Upowszechniają wiedzę o prawach dziecka - podejmują problematykę praw człowieka/ dziecka na zajęciach oraz w trakcie innych działań klubu.
3. Zapewniają zawodnikom swobodny dostęp do treningów.
4. Nie ograniczają im dostępu treningów, np. przez wyproszenie ich z treningów, niewpuszczenie na treningi lub do klubu z jakiegokolwiek powodu.
5. Udzielają zawodnikom pomocy.
6. Zachęcają i motywują zawodników do działalności w organizacjach współpracujących z klubem.
7. Nie rozpowszechniają informacji dotyczących rodziny danego zawodnika, np. wykształcenie rodziców, ewentualne problemy rodzinne (np. alkoholizm, narkomania, rozwód).
8. Nie upubliczniają i nie rozpowszechniają informacji o życiu prywatnym zawodników i nie zdradzają tajemnicy ich korespondencji - także jeśli chodzi o SMS-y, wiadomości e-mail czy inne wysłane drogą elektroniczną.
9. Szanują prawo zawodników do prywatności – jeśli konieczne jest odstępnie od zasady poufności, w celu ochrony danego zawodnika, wyjaśniają mu to najszybciej, jak to jest możliwe.

10. Nie ujawniają informacji wrażliwych dotyczących zawodnika osobom nieuprawnionym (wizerunek zawodnika, informacje o jego sytuacji rodzinnej, ekonomicznej, medycznej, opiekuńczej i prawnej).
11. Nie utrwalają wizerunku zawodnika (filmowanie, nagrywanie głosu, fotografowanie) dla potrzeb prywatnych, jeśli klub nie uzyskał zgód rodziców/opiekunów prawnych oraz samych zawodników.
12. Nie dokonują przeszukania, bez zgody zawodnika, jego plecaka i innych rzeczy – nie mają tu znaczenia intencje ani nawet istnienie przesłanek wskazujących, że zawodnik posiada niedozwolone przedmioty lub substancje.
13. Zapewniają zawodnikom realizację prawa do odpoczynku, czasu wolnego i zabawy - do uczestniczenia w zabawach i zajęciach rekreacyjnych stosownych do ich wieku oraz do uczestnictwa w życiu kulturalnym i artystycznym.
14. W trosce o ochronę zdrowia zawodników czuwają nad ich bezpieczeństwem w trakcie treningów oraz innych zajęć organizowanych przez klub.
15. W czasie pobytu zawodników w klubie zapewniają im warunki ochrony przed przemocą, uzależnieniami oraz innymi przejawami patologii społecznej.
16. Dają zawodnikom gwarancję nietykalności cielesnej - nie stosują wobec nich żadnych form przemocy.
17. Szanują godność zawodników.
18. Równo traktują zawodników, niezależnie od wyznawanej przez nich religii lub światopoglądu, pod warunkiem, że nie naruszają nimi moralności, praw i wolności innych osób oraz porządku i bezpieczeństwa publicznego.
19. Oceniają zawodników sprawiedliwie i obiektywnie, zgodnie z ustalonymi w klubie zasadami - bez względu na wygląd zewnętrzny zawodników, status rodzinny czy status zawodnika (np. dobry – słaby).
20. Doceniają i szanują wkład zawodników w podejmowane działania i traktują ich równo bez względu na ich płeć, orientację seksualną, sprawność/niepełnosprawność, status społeczny, etniczny, kulturowy. Unikają faworyzowania zawodników oraz wszelkich przejawów dyskryminacji.
21. Konstruktywnie rozwiązują konflikty zawodników z personelem i rówieśnikami. Przyznają zawodnikom prawo dowiedzenia/uzasadnienia swoich racji w sytuacji konfliktu.
22. Udzielają zawodnikom informacji o zapadających w klubie decyzjach dotyczących ich, np. o karze, nagrodzie.
23. Informują zawodników o tym, jakie w przypadku naruszenia praw zawodnika, przysługują im prawa oraz środki i procedury.

❖ **Obszar: Komunikacja pracowników klubu z małoletnimi**

Zasady komunikacji pracowników klubu z małoletnimi

Pracownicy klubu

1. Okazują zrozumienie dla trudności i problemów zawodników.
2. Dają zawodnikom prawo do odczuwania i mówienia o swoich emocjach, do wyrażania własnego zdania oraz prawo do bycia wysłuchanym.
3. Nie zawstydzają, nie upokarzają, nie lekceważą i nie obrażają zawodników.
4. Nie obrzucają zawodników wyzwiskami, nie wyśmiewają i nie ośmieszają go, np. stosując ośmieszające zawodnika przezwiska i zdrobnienia.
5. Nie wytykają błędów zawodników w sposób, który ich rani.
6. Nie grożą zawodnikom, nie wyrażają dezaprobaty wobec ich zachowania czy postępów w treningach w sposób uwłaczający godności i poczuciu własnej wartości zawodników.
7. Nie reagują złośliwością, sarkazmem na zachowanie zawodników lub ich postępy w treningach, nie dowcipkują i nie żartują z zawodników w sposób, który obniża ich poczucie własnej wartości.
8. Krytykują zachowanie zawodnika taki sposób, aby nie czuł się zraniony, zmuszony do obrony czy do kontrataku.
9. Nie podnoszą głosu na zawodników, nie krzyczą na nich w sytuacji innej niż wynikająca z potrzeby zapewnienia im bezpieczeństwa.
10. W procesie rozwiązywania konfliktu dbają o komunikację dającą zawodnikom poczucie bezpieczeństwa emocjonalnego i psychospołecznego, chroniącą ich od poczucia, że rozwiązanie konfliktu jest dla nich krzywdzące i rodzi u zawodników poczucie niesprawiedliwości, zlekceważenia czy odrzucenia.
11. Metody dyscyplinowania zawodników dobierają adekwatnie do ich wieku i poziomu rozwoju. Metody te nie mogą naruszać godności i nietykalności osobistej zawodników (zakaz stosowania kar fizycznych).
12. Wyjaśniają zawodnikowi, za co i dlaczego został ukarany.

❖ **Obszar: Zakaz stosowania przez pracowników klubu jakiegokolwiek formy przemocy wobec małoletniego, w tym nawiązywania relacji o charakterze seksualnym**

Pracownicy klubu

1. Nie łamią obowiązującego prawa, ustalonych norm i zasad. Wszyscy zawodnicy są przez nich traktowani sprawiedliwie. Pracownicy klubu nie dzielą zawodników i nie dyskryminują (ze

- względu na pochodzenie, poczucie tożsamości, wiek, płeć, status materialny, wygląd zewnętrzny, wiedzę i umiejętności).
2. Nie wykorzystują wobec zawodników relacji władzy lub przewagi fizycznej (zastraszanie, przymuszanie, groźby).
  3. Nie stosują żadnej formy przemocy fizycznej wobec zawodników, np.: zabieranie rzeczy, niszczenie rzeczy, bicie, popychanie, szturchanie, ograniczenie swobody ruchu, szczypanie, klapsy, pociągnięcie za włosy, bicie przedmiotami, wykręcanie rąk.
  4. Nie stosują żadnej formy przemocy psychicznej wobec zawodników, np. takiej jak:
    - a) izolowanie, pomijanie, obniżanie statusu zawodnika w grupie,
    - b) stygmatyzowanie zawodników z powodu ich zdrowia, osiągnięć edukacyjnych, wyglądu, orientacji seksualnej, światopoglądu czy sytuacji majątkowej,
    - c) wyszydzanie zawodników, wyśmiewanie, ośmieszanie, poniżanie, wyzywanie, grożenie,
    - d) nadmierne, wygórowane wymagania, zastraszanie zawodników, obrażanie ich godności, stosowanie kar niewspółmiernych do win,
    - e) agresywne wypowiedzi, komentarze i ataki na czatach, komunikatorach i forach internetowych,
    - f) umieszczanie obraźliwych, ośmieszających zawodników rysunków, zdjęć i filmów,
    - g) rozpowszechnianie wszelkich nieprawdziwych, poniżających zawodników materiałów,
    - h) cyberstalking – śledzenie w sieci poczynań uczniów i upublicznianie ich.
  5. Nie stosują naruszających godność zawodników wypowiedzi o podtekście seksualnym, nie nawiązują w wypowiedziach do aktywności bądź atrakcyjności seksualnej, w tym:
    - a) nie czynią komentarzy na temat ciała/wyglądu/ubioru z podtekstem seksualnym,
    - b) nie stosują dyskryminujących komentarzy odnoszących się do płci,
    - c) nie stosują wulgarnych lub niestosownych dowcipów i żartów,
    - d) nie piszą do zawodników wulgarnych lub dwuznacznych smsów, e-maili,
    - e) nie publikują żadnych prywatnych zdjęć ani innych informacji o zawodnikach i ich rodzinach w osobistych mediach społecznościowych, bez zgody zainteresowanych stron,
    - f) nie wdają się w prywatne rozmowy zawodników w mediach społecznościowych, nie zamieszczają komentarzy i nie udostępniają zdjęć, w jakimkolwiek podtekście lub kontekście, które mogłyby zawodnikom wyrządzić krzywdę.
  6. Nie naruszają nietykalności osobistej zawodników.
  7. Nie zachowują się wobec zawodników w sposób niestosowny, poufały, dwuznaczny.
  8. Nie zmuszają zawodników do odbycia jakiegokolwiek aktywności o charakterze seksualnym.
  9. Nie prowokują nieodpowiednich kontaktów z zawodnikami.
  10. Informują zawodników, że jeśli czują się niekomfortowo w jakiejś sytuacji, wobec konkretnego zachowania czy słów, mogą o tym powiedzieć wskazanej osobie i mogą oczekiwać odpowiedniej reakcji lub pomocy.
  11. Przy każdej rozmowie o charakterze indywidualnym, na życzenie zawodnika zapewniają obecność innej osoby dorosłej lub na życzenie dziecka - innego dziecka.
  12. Stale nadzorują zawodników, każdorazowo upewniając się, że warunki wyjazdów organizowanych przez klub, rozgrywek i meczów wyjazdowych są bezpieczne.

13. W sytuacjach wymagających czynności pielęgnacyjnych i higienicznych wobec zawodnika, unikają innego kontaktu fizycznego z zawodnikiem niż niezbędny.

❖ **Obszar: Kontakt pracowników klubu z małoletnimi**

Zasady nawiązywania kontaktu z małoletnimi w godzinach pracy, za pomocą kanałów służbowych oraz w celach edukacyjnych lub wychowawczych

1. Kontaktując się z zawodnikami, pracownicy traktują ich podmiotowo.
2. Kontakt pracowników z zawodnikami nigdy nie może być niejawnym bądź ukrywany, nie może wiązać się z jakąkolwiek gratyfikacją ani wynikać z relacji władzy.
3. Co do zasady kontakt z zawodnikami powinien odbywać się wyłącznie w godzinach pracy i dotyczyć celów mieszczących się w zakresie obowiązków personelu.
4. Jeśli zachodzi taka konieczność, właściwą formą komunikacji z zawodnikami poza godzinami pracy są kanały służbowe (e-mail, telefon służbowy, dziennik elektroniczny), a rodzice/opiekunowie prawni zawodników muszą wyrazić zgodę na taki kontakt.
5. Utrzymywanie relacji towarzyskich lub rodzinnych (jeśli zawodnicy i rodzice/opiekunowie zawodników są osobami bliskimi dla pracownika) wymaga zachowania poufności wszystkich informacji dotyczących innych dzieci, ich rodziców/opiekunów.

2. ZASADY BEZPIECZNYCH RELACJI MIĘDZY MAŁOLETNIAMI W KLUBIE. ZACHOWANIA NIEDOZWOLONE MAŁOLETNIOM.

2.1 Zasady bezpiecznych relacji między małoletnimi

1. Zawodnicy mają prawo do przebywania w bezpiecznym środowisku w klubie. Trenerzy i personel klubowy chronią zawodników i zapewniają im bezpieczeństwo.
2. Zawodnicy mają obowiązek przestrzegania zasad i norm zachowania określonych w statucie klubu.
3. Zawodnicy uznają prawo innych zawodników do odmienności i zachowania tożsamości ze względu na: pochodzenie etniczne, geograficzne, narodowe, religię, status ekonomiczny, cechy rodzinne, wiek, płeć, orientację seksualną, cechy fizyczne, niepełnosprawność. Nie naruszają praw innych zawodników – nikogo nie dyskryminują ze względu na jakąkolwiek jego odmiennost.
4. Zachowanie i postępowanie zawodników wobec kolegów/ innych osób nie narusza ich poczucia godności/ wartości osobistej. Zawodnicy są zobowiązani do respektowania praw i wolności osobistych swoich kolegów i koleżanek, ich prawa do własnego zdania, do poszukiwania i popełniania błędów, do własnych poglądów, wyglądu i zachowania – w ramach społecznie przyjętych norm i wartości.

5. Kontakty między zawodnikami cechuje zachowanie przez nich wysokiej kultury osobistej, np. używanie zwrotów grzecznościowych typu *proszę, dziękuję, przepraszam*; uprzejmość; życzliwość; poprawny, wolny od wulgaryzmów język; kontrola swojego zachowania i emocji; wyrażanie sądów i opinii w spokojny sposób, który nikogo nie obraża i nie krzywdzi.
6. Zawodnicy budują wzajemne relacje poprzez niwelowanie konkurencyjności między sobą w różnych obszarach życia, wzajemne zrozumienie oraz konstruktywne, bez użycia siły rozwiązywanie problemów i konfliktów między sobą. Akceptują i szanują siebie nawzajem.
7. Zawodnicy okazują zrozumienie dla trudności i problemów kolegów/koleżanek i oferują im pomoc. Nie kpią, nie szydzą z ich słabości, nie wyśmiewają ich, nie krytykują.
8. W kontaktach między sobą zawodnicy nie zachowują się prowokacyjnie i konkurencyjnie. Nie powinni również mieć poczucia zagrożenia czy odczuwać wrogości ze strony kolegów.
9. Zawodnicy mają prawo do własnych poglądów, ocen i spojrzenia na świat oraz wyrażania ich, pod warunkiem, że sposób ich wyrażania wolny jest od agresji i przemocy oraz nikomu nie wyrządza krzywdy.
10. Bez względu na powód, agresja i przemoc fizyczna, słowna lub psychiczna wśród zawodników nigdy nie może być przez nich akceptowana lub usprawiedliwiona. Zawodnicy nie mają prawa stosować z jakiegokolwiek powodu słownej, fizycznej i psychicznej agresji i przemocy wobec innych zawodników.
11. Zawodnicy mają obowiązek przeciwstawiania się wszelkim przejawom brutalności i wulgarności oraz informowania pracowników klubu o zaistniałych zagrożeniach.
12. Jeśli zawodnik jest świadkiem stosowania przez innego zawodnika/zawodników jakiegokolwiek formy agresji lub przemocy, ma obowiązek reagowania na nią, np: pomaga ofierze, chroni ją, szuka pomocy dla ofiary u osoby dorosłej (zgodnie z obowiązującymi w klubie procedurami).
13. Wszyscy zawodnicy znają obowiązujące w klubie procedury bezpieczeństwa – wiedzą, jak zachowywać się w sytuacjach, które zagrażają ich bezpieczeństwu lub bezpieczeństwa innych zawodników, gdzie i do kogo dorosłego mogą się w klubie zwrócić o pomoc.
14. Jeśli zawodnik stał się ofiarą agresji lub przemocy, może uzyskać w klubie pomoc, zgodnie z obowiązującymi w niej procedurami.

2.2. Niedozwolone zachowania małoletnich w klubie

1. Stosowanie agresji i przemocy wobec zawodników/innych osób:
  - a) agresji i przemocy fizycznej w różnych formach, np.:
    - ✓ bicie/uderzenie/popychanie/kopanie/opluwanie,
    - ✓ wymuszenia,
    - ✓ napastowanie seksualne,
    - ✓ nadużywanie swojej przewagi nad inną osobą,
    - ✓ fizyczne zaczepki,

- ✓ zmuszanie innej osoby do podejmowania niewłaściwych działań,
- ✓ rzucanie w kogoś przedmiotami,

b) agresji i przemocy słownej w różnych formach, np.:

- ✓ obelgi, wyzwiska,
- ✓ wyśmiewanie, drwienie, szydzenie z ofiary,
- ✓ bezpośrednie obrażanie ofiary,
- ✓ plotki i obraźliwe żarty, przedrzeźnianie ofiary,
- ✓ groźby,

c) agresji i przemocy psychicznej w różnych formach, np.:

- ✓ poniżanie,
- ✓ wykluczanie/izolacja/milczenie/manipulowanie,
- ✓ pisanie na ścianach (np. w toalecie lub na korytarzu),
- ✓ wulgarne gesty,
- ✓ śledzenie/szpiegowanie,
- ✓ obraźliwe SMSy i MMSy,
- ✓ wiadomości na forach internetowych lub tzw. pokojach do czatowania,
- ✓ telefony i e-maile zawierające groźby, poniżające, wulgarne, zastraszające),
- ✓ niszczenie/zabieranie rzeczy należących do ofiary,
- ✓ straszenie,
- ✓ gapienie się,
- ✓ szantażowanie.

2. Stwarzanie niebezpiecznych sytuacji w klubie, np. rzucanie kamieniami, przynoszenie do klubu ostrych narzędzi, innych niebezpiecznych przedmiotów i substancji (środków pirotechnicznych, łańcuchów, noży, zapalniczek), używanie ognia na terenie klubu.
3. Nieuzasadnione, bez zgody trenera opuszczanie treningów. Wyjście bez zezwolenia poza teren zajęć.
4. Celowe nieprzestrzeganie zasad bezpieczeństwa podczas zajęć i zabaw organizowanych w klubie. Celowe zachowania zagrażające zdrowiu bądź życiu.
5. Niewłaściwe zachowanie podczas obozów sportowych, np. przebywanie w miejscach niedozwolonych, bieganie, itp.
6. Uleganie nałogom, np. palenie papierosów, picie alkoholu.
7. Rozprowadzanie i stosowanie narkotyków/ środków odurzających.
8. Niestosowne odzywanie się do kolegów lub innych osób w klubie lub poza nim.
9. Używanie wulgaryzmów w klubie i poza nim.
10. Celowe niszczenie lub nieszanowanie własności innych osób oraz własności klubu.
11. Kradzież/ przywłaszczenie własności kolegów lub innych osób oraz własności klubu.
12. Wyłudzenie pieniędzy lub innych rzeczy od zawodników.

13. Wysługiwanie się innymi zawodnikami w zamian za korzyści materialne.
14. Rozwiązywanie w sposób siłowy konfliktów z kolegami. Udział w bójce.
15. Szykanowanie zawodników lub innych osób w klubie z powodu odmienności przekonań, religii, światopoglądu, płci, poczucia tożsamości, pochodzenia, statusu ekonomicznego i społecznego, niepełnosprawności, wyglądu.
16. Niereagowanie na niewłaściwe zachowania kolegów (bicie, wyzywanie, dokuczanie).
17. Znęcanie się (współdziałanie w znęcaniu się nad kolegami, zorganizowana przemoc, zastraszanie).
18. Aroganckie/niegrzeczne zachowanie wobec kolegów, wulgaryzmy. Kłamanie, oszukiwanie kolegów/ innych osób w klubie.
19. Fotografowanie lub filmowanie zdarzeń z udziałem innych zawodników/ osób bez ich zgody.
20. Upublicznianie materiałów i fotografii bez zgody obecnych na nich osób.
21. Stosowanie wobec innych zawodników/innych osób różnych form cyberprzemocy.

❖ **Obszar: Korzystanie przez małoletnich z urządzeń elektronicznych z dostępem do internetu**

Zasady korzystania z komputerów z dostępem do Internetu

1. Infrastruktura sieciowa klubu umożliwia dostęp do Internetu, zarówno personelowi, jak i zawodnikom, w czasie zajęć i poza nimi.
2. Sieć jest monitorowana w taki sposób, aby możliwe było zidentyfikowanie sprawców ewentualnych nadużyć.
3. Na wszystkich komputerach z dostępem do Internetu na terenie klubu jest zainstalowane oraz systematycznie aktualizowane oprogramowanie antywirusowe, antyspamowe i firewall.
4. Zawodnik może korzystać z Internetu tylko na komputerze z zainstalowanym programem filtrującym treści.
5. Korzystanie z multimediiów, Internetu i programów użytkowych służy wyłącznie celom informacyjnym i edukacyjnym.

Zasady korzystania z telefonów komórkowych oraz innych urządzeń elektronicznych z dostępem do internetu

1. Przez pojęcie „telefon komórkowy” rozumie się także smartfon, urządzenie typu smartwatch, itp.
2. Przez pojęcie „inne urządzenia elektroniczne” rozumie się także tablet, odtwarzacz muzyki, dyktafon, kamerę, aparat cyfrowy, słuchawki, itp.
3. Zawodnicy przynoszą do klubu telefony komórkowe oraz inny sprzęt elektroniczny na własną odpowiedzialność, za zgodą rodziców.
4. Klub nie ponosi odpowiedzialności za zaginięcie lub zniszczenie czy kradzież sprzętu przynieszonego przez zawodników.
5. Zawodnicy nie mogą korzystać w celach prywatnych z telefonu komórkowego oraz innych urządzeń elektronicznych z dostępem do Internetu podczas treningów.
6. Zawodnik ma obowiązek wyłączyć lub wyciszyć telefon (bez wibracji) i schować go w torbie/plecaku przed rozpoczęciem treningu.
7. Jeśli zawodnik czeka na ważną informację (połączenie, SMS, etc.) ma obowiązek poinformować o tym fakcie trenera, poprosić o pozwolenie na skorzystanie z telefonu i ustalić sposób odebrania tej wiadomości. Dotyczy to także sytuacji, gdy wystąpiła pilna potrzeba skontaktowania się, np. z rodzicami lub w innej ważnej sprawie.
8. Na terenie klubu zakazuje się zawodnikom filmowania, fotografowania oraz utrwalania dźwięku na jakichkolwiek nośnikach cyfrowych.
9. Powyższe nie dotyczy wydarzeń publicznych odbywających się w klubie.
10. W szczególnych przypadkach nagrywanie treningów oraz utrwalanie ich w jakikolwiek sposób możliwe jest wyłącznie po uzyskaniu zgody dyrektora klubu lub trenera prowadzącego zajęcia.
11. Nagrywanie dźwięku i obrazu za pomocą telefonu, lub innych urządzeń jest możliwe jedynie za zgodą osoby nagrywanej lub fotografowanej. Niedopuszczalne jest nagrywanie lub fotografowanie sytuacji niezgodnych z powszechnie przyjętymi normami etycznymi i społecznymi oraz przesyłanie treści obrażających inne osoby.

Zasady korzystania z telefonów i innych urządzeń elektronicznych podczas meczów i obozów sportowych organizowanych przez klub.

1. Każdorazowo decyzję o zabranii na mecz, obóz telefonów komórkowych i/lub innych urządzeń elektronicznych podejmuje kierownik/opiekun obozu.
2. Jeśli istnieje możliwość zabrania telefonu i/lub innego urządzenia elektronicznego na obóz, mecz zawodnik ma prawo korzystania z tych urządzeń wyłącznie w zakresie niewpływającym na organizację i przebieg tego przedsięwzięcia.

❖ Obszar: Ochrona małoletnich przed treściami szkodliwymi i zagrożeniami z sieci

Zasady ochrony małoletnich przed treściami szkodliwymi i zagrożeniami z sieci

1. Klub ma obowiązek podejmować działania zabezpieczające małoletnich przed łatwym dostępem do tych treści z sieci, które mogą zagrażać ich prawidłowemu rozwojowi.
2. Pod pojęciem „treści szkodliwe i zagrożenia z sieci” rozumiane są:
  - ✓ treści szkodliwe, niedozwolone, nielegalne i niebezpieczne dla zdrowia (pornografia, treści obrazujące przemoc, promujące działania szkodliwe dla zdrowia i życia dzieci, popularyzujące ideologię faszystowską i działalność niezgodną z prawem, nawołujące do samookaleczeń i samobójstw, korzystania z narkotyków,
  - ✓ treści stwarzające niebezpieczeństwo werbunku małoletnich do organizacji nielegalnych i terrorystycznych,
  - ✓ różne formy cyberprzemocy, np. nękanie, straszenie, szantażowanie z użyciem sieci, publikowanie lub rozsyłanie ośmieszających, kompromitujących informacji, zdjęć, filmów z użyciem sieci oraz podszywanie się w sieci pod kogoś wbrew jego woli.
3. Podstawowe działania zabezpieczające małoletnich przed dostępem do treści szkodliwych i zagrożeń z sieci:
  - a) monitorowanie działania i aktualizowanie programu antywirusowego, zapory sieciowej; stosowanie filtrów antyspamowych,
  - b) instalowanie aplikacji filtrujących na każdym komputerze, z których korzystają pracownicy i zawodnicy oraz aplikacji filtrujących do usług sieciowych, które analizują przepływające dane i są w stanie zablokować dostęp do podejrzanych lokalizacji niezależnie od tego, czy przyłączony komputer wyposażono w odpowiednie narzędzie, czy też nie,
  - c) edukacja medialna – dostarczanie zawodnikom wiedzy i umiejętności dotyczących posługiwania się technologią komunikacyjną,
  - d) prowadzenie systematycznych działań wychowawczych (integracja zespołu, budowanie dobrych relacji pomiędzy zawodnikami, wprowadzanie norm grupowych; odróżnianie dobra od zła),
  - e) prowadzenie działań profilaktycznych propagujących zasady bezpiecznego korzystania z sieci oraz uświadamiających zagrożenia płynące z użytkowania różnych technologii komunikacyjnych,
  - f) włączenie rodziców zawodników w działania klubu na rzecz zapobiegania cyberprzemocy - poinformowanie ich o polityce klubu w zakresie reagowania na cyberprzemoc; edukacja na temat cyberprzemocy i zagrożeń z sieci: warsztaty, szkolenia dla rodziców, udostępnianie materiałów i publikacji, w tym polecanie i wskazywanie sposobów instalowania ochrony rodzicielskiej,
  - g) podejmowanie interwencji w każdym przypadku ujawnienia lub podejrzenia cyberprzemocy lub ujawnienie niebezpiecznych treści,

❖ **Obszar: Ochrona prywatności małoletniego**

Zasady ochrony wizerunku małoletnich

1. Klub uznając prawo małoletniego do prywatności i ochrony dóbr osobistych, zapewnia ochronę wizerunku małoletniego, zgodnie z obowiązującym prawem.
2. Upublicznianie wizerunku małoletniego do 16 lat, utrwalonego w jakiejkolwiek formie (fotografia, nagranie audio-wideo) wymaga wyrażenia zgody osoby sprawującej władzę rodzicielską lub opiekę nad małoletnim.
3. Osoba małoletnia powyżej 16. roku życia ma prawo do wyrażenia zgody samodzielnie.
4. Jeżeli wizerunek małoletniego stanowi jedynie szczegół całości, takiej jak zgromadzenie, krajobraz, publiczna impreza, zgoda rodziców/opiekunów lub małoletniego nie jest wymagana. Zabrania się umieszczania informacji pozwalających ustalić tożsamość osób ujętych na zdjęciu lub innej formie publikacji.
5. Ochrona wizerunku małoletnich utrwalanych przez kamery monitoringu odbywa się na zasadach określonych w Regulaminie monitoringu.

Zasady ochrony danych osobowych małoletnich

1. W MKS Zagłębie Lubin opracowano zasady przetwarzania danych osobowych oraz zasady zachowania bezpieczeństwa przetwarzania.
2. Dyrektor klubu wdrożył odpowiednie środki techniczne i organizacyjne w celu zapewnienia bezpieczeństwa przetwarzania danych osobowych.
3. Dane osobowe małoletnich udostępniane są wyłącznie podmiotom uprawnionym do ich uzyskania.

CZĘŚĆ III

ŚCIEŻKI POSTĘPOWANIA MAŁOLETNIEGO W PRZYPADKU DOZNAWANIA PRZEZ NIEGO KRZYWDY

(procedury interwencyjne w klubie)

Rodzaj krzywdy

Znęcanie się, przemoc fizyczna, słowna, psychiczna stosowane wobec małoletniego

Opis sytuacji:

Ktoś przez DŁUŻSZY CZAS stosuje wobec Ciebie przemoc lub jest agresywny, nęka Cię w różny sposób, znęca się nad Tobą, np. stosuje:

Przemoc fizyczną: atak, napastowanie seksualne, nadużywanie swojej przewagi nad inną osobą, fizyczne zaczepki lub dokuczanie, zmuszanie innej osoby do robienia nieprzyjemnych rzeczy, rzucanie w kogoś przedmiotami.

Przemoc słowną: obelgi, bezpośrednie obrażanie ofiary, plotki i obraźliwe żarty, groźby. Przemoc słowna może być także wymierzona w rodzinę i w przyjaciół ofiary po to, aby jeszcze bardziej jej dokuczyć.

Przemoc psychiczną: poniżanie, wykluczanie/izolacja/milczenie, obraźliwe pisanie na ścianach (np. w toalecie lub na korytarzu), wulgarne gesty, śledzenie/szpiegowanie, obraźliwe SMS-y i MMS-y, wiadomości na forach internetowych lub tzw. „pokojach do czatowania” (które z reguły są anonimowe w odróżnieniu od SMS-ów, pochodzących z konkretnych telefonów); telefony i e-maile (zawierające groźby, poniżające, wulgarne, zastraszające); niszczenie rzeczy należących do ofiary; straszenie; gapienie się; szantażowanie.

Ścieżka postępowania małoletniego

1. Jeśli nie czujesz się bezpiecznie, powiedz o tym trenerowi. Przedstaw mu sytuację, jeśli masz świadków przemocy stosowanej wobec Ciebie, poinformuj o tym trenera. Poproś o reakcję, wsparcie i pomoc. Poinformuj także rodziców o tym, co Cię spotyka.
2. Trener, do którego się zgłosiłeś, podejmie działania, mające na celu wyjaśnienie zaistniałej sytuacji. Działania te może podjąć we współpracy z rodzicami, jeśli wyrażą oni wolę uczestniczenia w postępowaniu wyjaśniającym.

Działania klubu:

Klub, zgodnie ze swoim statutem, bezzwłocznie podejmie działania mające na celu powstrzymanie i wyeliminowanie tego zjawiska. Obowiązkiem każdego pracownika klubu, który zaobserwował fakt jakiegokolwiek przemocy czy agresji lub został o nim poinformowany jest przerwanie tego zachowania.

3. Po wyjaśnieniu okoliczności i ustaleniu rodzaju zachowań przemocowych wobec Ciebie, wysłuchaniu wyjaśnień ich sprawcy / sprawców przemocy, trener podejmie stosowne, zgodne ze statutem klubu, działania.

Działania klubu:

Wobec zawodnika przejawiającego zachowania agresywne stosuje się określone konsekwencje przewidziane w statucie klubu.

4. Jeśli będziesz potrzebować dodatkowego wsparcia emocjonalnego - poproś o rozmowę z trenerem.

Działania klubu:

Trener może Ci udzielić pomocy oraz wskazać, jak należy radzić sobie w tego typu sytuacjach. Pomocy tej udzielać Ci może systematycznie, dopóki będzie Ci ona potrzebna.

5. Jeśli sytuacja nie ulegnie zmianie i w dalszym ciągu ktoś będzie się nad Tobą znęcał, ponownie poinformuj o tym trenera oraz swoich rodziców. Wspólnie z trenerem i rodzicami możesz też przedstawić sprawę dyrektorowi klubu, który zastosuje kolejne, przewidziane prawem, konsekwencje wobec sprawcy/sprawców przemocy.

Działania klubu:

W przypadku poważnego naruszenia nietykalności osobistej dyrektor klubu zgłasza sprawę agresji fizycznej na policję w celu wyciągnięcia konsekwencji prawnych wobec agresora.

6. W przypadku ciągłego, uporczywego znęcania się nad Tobą oraz nieskutecznej reakcji klubu na działania sprawcy rodzice mogą zgłosić ten fakt do kuratorium oświaty, które podejmie działanie wyjaśniające.

Rodzaj krzywdy

Celowe zniszczenie lub kradzież rzeczy małoletniego

Ktoś (osoba Ci znana lub nieznaną) okradł Cię, przywłaszczył sobie rzecz, która należała do Ciebie. Ktoś celowo zniszczył rzeczy należące do Ciebie.

Ścieżka postępowania małoletniego

1. Zgłoś zdarzenie kradzieży lub zniszczenia Twoich rzeczy trenerowi - przedstaw mu, kiedy, gdzie i w jakich okolicznościach to się stało. Poinformuj o ewentualnych świadkach zdarzenia.
2. Powiedz o tym zdarzeniu swoim rodzicom.

Działania szkoły

- *Trener informuje rodziców, dyrektora klubu o zaistniałym zdarzeniu.*
- *Przekazuje tę informację również Twoim rodzicom.*

- Trener przeprowadza rozmowę ze świadkami – jeśli tacy są wskazani.
- Jeżeli sprawca celowego zniszczenia lub kradzieży Twojej rzeczy został ustalony lub wskazany, klub informuje o tym jego rodziców; trener zgodnie ze statutem klubu podejmuje działania wyjaśniające zaistniałą sytuację oraz informuje o nich i ich wyniku rodziców sprawcy.
- Klub zgodnie ze swoim statutem stosuje wobec sprawcy czynu środki dyscyplinujące. Zobowiązuje też sprawcę do oddania Ci skradzionej rzeczy lub w uzgodnieniu z jego rodzicami - do ewentualnego pokrycia kosztów skradzionej lub zniszczonej rzeczy.
- Jeśli w wyniku postępowania wyjaśniającego nie jest możliwe ustalenie sprawcy kradzieży, klub poinformuje Twoich rodziców o kradzieży lub zniszczeniu należącej do Ciebie rzeczy oraz przekaze rodzicom informację o możliwości zgłoszenia tego faktu policji.

Rodzaj krzywdy

Przemoc domowa stosowana wobec małoletniego

Przemoc domowa – to jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające twoje prawa lub dobra osobiste, w szczególności:

- a) narażające Cię na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia,
- b) naruszające twoją godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną – np. namawianie lub zmuszanie Cię przez dorosłego do uczestniczenia w prawnie zabronionych czynnościach seksualnych,
- c) powodujące szkody na Twoim zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące twoje cierpienie,
- d) ograniczające lub pozbawiające Cię dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej,
- e) istotnie naruszające Twoją prywatność lub wzbudzające u Ciebie poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia.

Pamiętaj!

Jeżeli dzieje Ci się w domu jakakolwiek krzywda, możesz poinformować o tym pracownika klubu, do którego masz zaufanie. Podejmie on stosowne, zgodne z zakresem swoich kompetencji działania, mające na celu Twoją ochronę.

Jeśli jednak trener lub inni pracownicy klubu zauważą w Twoim zachowaniu i wyglądzie symptomy i oznaki stosowanej wobec Ciebie przemocy domowej, to mimo że tego nie ujawniłeś, mają obowiązek podjąć chroniące Cię działania i/lub zgłosić to do instytucji, które udzielą Ci zgodnej z prawem pomocy.

Ścieżka postępowania małoletniego

1. Możesz ujawnić trenerowi lub innemu pracownikowi klubu, do którego masz zaufanie, że dzieje Ci się krzywda i poprosić go o pomoc w tej trudnej dla Ciebie sytuacji.

Może wystąpić również przypadek, że trener obserwując Cię, podejrzewa, że jesteś krzywdzony, chociaż mu tego nie zgłosiłeś. W tej sytuacji trener przeprowadza rozmowę z Tobą oraz Twoimi rodzicami/prawnymi opiekunami, w celu zweryfikowania podejrzeń.

Działania klubu:

Każdy pracownik klubu ma obowiązek troszczyć się o Twoje dobro i bezpieczeństwo i udzieli Ci pomocy, zgodnie ze swoimi kompetencjami.

2. Po uzyskaniu informacji od Ciebie trener podejmie interwencję w Twojej sprawie: zbierze od Ciebie informacje na temat krzywdy, której doświadczyłeś – ustali jej formy i okoliczności. Rozmowa z Tobą będzie podstawą do oceny stopnia zagrożenia Twojego bezpieczeństwa.

Pamiętaj, że możesz opowiadać o tym, co się wydarzyło, swobodnie - opowiedz o zachowaniu sprawcy i swoich odczuciach. Nie musi być zachowana kolejność wydarzeń. Trener da Ci czas na wypowiedzenie się i nie będzie Cię korygować. Żeby uzyskać jak najwięcej informacji, może Ci zadać dodatkowe pytania.

Działania klubu:

W przypadku uzyskania informacji o krzywdzeniu Ciebie lub potwierdzenia się podejrzeń, że jesteś krzywdzony, trener zgłasza problem dyrektorowi klubu i służbom ratowniczym (w przypadku zagrożenia Twego zdrowia lub życia).

3. Porozmawiaj też o swojej sytuacji, o tym, co czujesz i przeżywasz z trenerem. Udzieli Ci on wsparcia w tej trudnej dla Ciebie sytuacji oraz uwzględniając Twoje potrzeby, wspólnie z rodzicami zaplanują działania, które zapewnią Ci ochronę przed krzywdzeniem.

Działania klubu:

Wspólnie z Twoimi rodzicami (lub jednym z nich, tym, który Cię nie krzywdzi) trener planuje konkretne działania zapewniające Ci ochronę.

Klub zapewni Ci opiekę i pomoc psychologiczną. Może także skierować Cię na terapię psychologiczną, gdy będziesz potrzebować długotrwałego i profesjonalnego wsparcia psychicznego.

Uwaga!

- *Gdyby zaplanowane przez klub działania nie były wystarczające do zapewnienia Ci pomocy, której potrzebujesz, trener nawiązuje współpracę z instytucjami pomocowymi, np. dzielnicowym, specjalistą ds. nieletnich, pracownikiem socjalnym.*
- *W sprawach trudnych lub związanych z popełnieniem przestępstwa, trener powiadamia specjalistę ds. nieletnich oraz sąd rodzinny.*
- *W sytuacjach bezpośrednio zagrażających Twojemu zdrowiu lub życiu, trener powiadamia policję lub prokuraturę rejonową.*

Pamiętaj!

Każde zachowanie o charakterze przemocowym, również seksualnym, wobec osoby małoletniej jest przestępstwem. Klub ma obowiązek zgłosić sprawę wykorzystywania seksualnego osoby małoletniej na policję.

Sposób postępowania w sytuacji krzywdzenia małoletnich określa procedura „Niebieskiej Karty” – polega ona na podejmowaniu interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą odbywa się wg ustalonych zasad prawnych.

Do wszczęcia procedury „Niebieskie karty” nie jest konieczna pewność występowania przemocy, wystarczy jej uzasadnione podejrzenie.

Rodzaj krzywdy

Nierówne traktowanie – dyskryminacja zawodnika małoletniego

Dyskryminacja to nierówne, gorsze traktowanie kogoś ze względu na jakąś cechę. Powodem dyskryminacji są najczęściej: płeć, wiek, rasa, niepełnosprawność, orientacja seksualna, cechy fizyczne, religia, przynależność do grupy etnicznej, narodowej lub społeczno-kulturowej, przekonania polityczne lub inne przekonania, a także status materialny i pochodzenie społeczne. Przejawy dyskryminacji w szkole:

Ktoś wyśmiewa się, drwi, szydzi, prześladuje Cię z powodu Twojego wyglądu, zachowania, poglądów, pochodzenia, statusu materialnego, płci, orientacji seksualnej lub z jakiegokolwiek innej przyczyny.

Ścieżka postępowania małoletniego

1. Porozmawiaj z trenerem, któremu ufasz - opowiedz szczerze o tym, czego, z jakiego powodu i od kogo doświadczyłeś. To trudna dla Ciebie sytuacja, więc nie obawiaj się poprosić trenera o pomoc i interwencję w tej sprawie.
2. Poinformuj także swoich rodziców o całej sytuacji, przedstaw im wszystkie okoliczności zdarzenia.
3. Twoi rodzice i Ty możecie zwrócić się pomoc także do organizacji pozarządowych zajmujących się problematyką praw dziecka/ praw człowieka.
4. W przypadku nieotrzymania pomocy ze strony klubu, Twoi rodzice mogą zgłosić sprawę do właściwego kuratorium oświaty i następnie do Rzecznika Praw Obywatelskich lub Rzecznika Praw Dziecka.

Działania klubu

- *Klub powinna zapewnić zawodnikom możliwości rozwoju w bezpiecznej atmosferze, wolnej od jakiegokolwiek dyskryminacji, dlatego też jest zobowiązana do działań antydyskryminacyjnych.*
- *Trenerzy podejmują działania wyjaśniające okoliczności zdarzenia, zmierzające do określenia jego znaczenia dla Ciebie oraz ustalenia sprawcy/sprawców. Informują o zdarzeniu dyrektora klubu.*
- *Po ustaleniu sprawców poinformują o tym ich rodziców.*

- Klub po wysłuchaniu sprawcy, uwzględniając wagę czynu oraz motywację sprawcy do popełnienia takiego czynu, zastosuje określone w statucie środki dyscyplinujące sprawcę. Poinformuje o nich rodziców sprawcy.

Rodzaj krzywdy

Stosowanie wobec małoletniego cyberprzemocy

Cyberprzemoc ma miejsce wtedy, gdy doświadczyłeś przemocy w sieci w jakiegokolwiek formie - nękania, straszenia, szantażowania z użyciem sieci, publikowania lub rozsyłania ośmieszających, kompromitujących informacji, zdjęć, filmów z użyciem sieci oraz gdy ktoś podszywa się w sieci pod Ciebie wbrew Twojej woli.

Ścieżka postępowania małoletniego

1. Postaraj się zabezpieczyć dowody przemocy w sieci stosowanej wobec Ciebie.
2. Zgłoś ten fakt trenerowi.

Działania klubu:

Trener wysłucha Cię, przeanalizuje dowody, które dostarczysz. Jeśli będziesz mieć kłopot z zabezpieczeniem dowodów w sieci, trener poprosi o pomoc specjalistę.

3. Jeśli masz świadków doświadczanej przez Ciebie cyberprzemocy, powiedz o nich trenerowi. Identyfikacja sprawcy często jest możliwa dzięki zebranych materiałom – wynikom rozmów z osobą zgłaszającą, z ofiarą cyberprzemocy, analizie zebranych dowodów z sieci.
4. Trener wspólnie z Tobą oceni, czy zdarzenie wyczerpuje znamiona cyberprzemocy, czy jest np. niezbyt udanym żartem.

Działania klubu:

Po dokonaniu analizy dowodów i ustaleniu okoliczności cyberprzemocy trener podejmie działania mające na celu ustalenie sprawcy cyberprzemocy.

Wobec sprawcy cyberprzemocy będą zastosowane określone w statucie klubu środki dyscyplinujące.

5. Trener może też o zaistniałym zdarzeniu cyberprzemocy poinformować Twoich rodziców lub nawet policję – decyzję w tej sprawie podejmie wspólnie z Tobą, rodzicami i dyrektorem klubu.

Działania klubu:

Wystąpienie cyberprzemocy nie jest jednoznaczne z koniecznością zaangażowania policji i sądu rodzinnego. Klub powinien powiadomić odpowiednie służby, gdy wykorzysta wszystkie dostępne środki wychowawcze, a ich zastosowanie nie przynosi pożądaných rezultatów (np. nie ma zmian postawy zawodnika – sprawcy cyberprzemocy).

Pamiętaj:

- *że nie jesteś winien/winna zaistniałej sytuacji i nikt nie ma prawa zachowywać się wobec Ciebie w ten sposób;*
- *że pomoc, którą otrzymasz ze strony pracowników klubu, nie kończy się w momencie zakończenia procedur ustalenia sprawcy i zastosowania wobec niego środków dyscyplinujących. Trenerzy będą w sposób szczególny czuwać nad Twoim bezpieczeństwem i zwracać uwagę, czy nie są podejmowane wobec Ciebie dalsze działania przemocowe. Będą Ci również pomagać w radzeniu sobie z tą trudną dla Ciebie sytuacją.*

Rodzaj krzywdy

Zagrożenie bezpieczeństwa małoletniego w wyniku sekstingu

Rodzaj krzywdy: Zagrożenie bezpieczeństwa małoletniego w wyniku sekstingu

Seksting polega na wysyłaniu innym osobom przez internet lub telefon swoich intymnych zdjęć lub filmów. Jest to niebezpieczne zjawisko, ponieważ raz wysłane treści mogą zostać zapisane i użyte w dowolny sposób. Mogą też trafić w ręce niepowołanych osób i stają się narzędziem cyberprzemocy: szantażu czy zastraszania osoby, która się na nich znajduje. Mogą zostać przesłane innym osobom bez zgody osoby, która się na nich znajduje.

Rodzaje sekstingu

1. Wymiana materiałów o charakterze seksualnym następuje tylko w ramach związku między dwojgiem rówieśników. Materiały nie uległy rozprzestrzenieniu dalej.
2. Materiały o charakterze seksualnym zostały rozesłane większej liczbie osób, jednak nie dochodzi do cyberprzemocy na tym tle. Młodzież traktuje materiał jako formę wyrażenia siebie.
3. Materiały zostały rozesłane większej liczbie osób w celu upokorzenia osoby na nich zaprezentowanej lub zostają rozpowszechnione omyłkowo, jednak są zastosowane jako narzędzie cyberprzemocy.

Ścieżka postępowania małoletniego

Jeśli Ty i/lub Twoi rodzice lub opiekunowie prawni uznają, że jesteś ofiarą sekstingu:

1. Opowiedz o nim dokładnie rodzicom, trenerowi lub innemu pracownikowi klubu, któremu ufasz.
2. Zbierz i zabezpiecz dowody dostępne w formie elektronicznej - przesyłane zdjęcia, zrzuty ekranów portali, w których opublikowano zdjęcia. Dzięki nim możliwa będzie identyfikacja sprawcy. Ponieważ seksting jest karalny, skrupulatność i wiarygodność dokumentacji ma duże znaczenie.
3. Przekaż zebrane materiały trenerowi.

Działania klubu:

- *W klubie zostanie przeprowadzona analiza dowodów o raz postępowanie mające na celu ustalenie sprawcy. Jeżeli niektóre z tego typu materiałów rozesłanych do większej liczby osób zostaną uznane za pornograficzne, dyrektor klubu ma obowiązek zgłoszenia incydentu na policję.*
  - *Trener biorąc pod uwagę Twoje dobro, poinformuje o zdarzeniu Twoich rodziców.*
  - *Jeżeli celem sprawcy było upokorzenie Ciebie, sprawca/sprawcy zostaną wezwani do dyrektora klubu. Przedstawione zostaną sprawcom dowody, okoliczności zdarzenia, konsekwencje, jakimi skutkuje takie zachowanie. Wobec sprawcy zostaną zastosowane środki dyscyplinujące, określone w statucie klubu.*
4. W sytuacji każdego rodzaju sekstingu zostaniesz otoczony przez klub opieką psychologiczno-pedagogiczną. Rozmowa na temat samego zdarzenia czy identyfikacji potencjalnego sprawcy będzie realizowana w warunkach komfortu psychicznego dla Ciebie – ofiary sekstingu, z szacunkiem dla Twojej indywidualności i przeżytego stresu.
5. Jeżeli Ty i Twoi rodzice uznacie, że pomoc klubu jest niewystarczająca, możecie poprosić trenera o podjęcie decyzji o skierowaniu Ciebie do placówki specjalistycznej na terapię psychologiczną.

Rodzaj krzywdy

Wysyłanie małoletniemu w Internecie treści szkodliwych, nielegalnych i niepożądanych

Są to treści, które mogą wywołać u Ciebie negatywne emocje i które promują czy też po prostu przed niebezpieczne albo niezgodne z prawem zachowania.

Ścieżka postępowania małoletniego

Jeżeli ktoś wysłał Ci w Internecie treści nawołujące do samookaleczeń, samobójstw, zachowań szkodliwych dla zdrowia, treści dyskryminacyjne, promujące wrogość, nienawiść, treści pornograficzne dostępne bez żadnego ostrzeżenia, fake newsy - fałszywe wiadomości:

1. Zgłoś ten fakt rodzicom oraz trenerowi (albo innemu pracownikowi klubu, któremu ufasz).
2. W miarę swoich możliwości i umiejętności zabezpiecz dowody. Skorzystaj z pomocy rodziców i pracowników klubu. Jeśli masz świadków zdarzenia, poinformuj o nich trenera.

Zabezpieczenie dowodów jest przede wszystkim zadaniem Twoich rodziców lub opiekunów prawnych, w czynnościach tych może wspomagać ich przedstawiciel klubu posiadający odpowiednie kompetencje techniczne. Dowody odgrywają kluczowe znaczenie w identyfikacji sprawców.

Działania klubu:

- *Klub powiadomi Twoich rodziców o zaistniałym zdarzeniu.*

- *We współpracy z nimi, po dokonaniu analizy dowodów klub ustali okoliczności uzyskania przez Ciebie dostępu do szkodliwych treści.*
- *Jeżeli treści można bezpośrednio powiązać z zawodnikami danego klubu, klub podejmie zgodne z jego statutem działania mające na celu ustalenie sprawy.*

Pamiętaj, że sprawcą jest osoba, która udostępniła szkodliwe treści lub twórca tych treści.

- *Po ustaleniu sprawcy zostanie przeprowadzona rozmowa z nim oraz jego rodzicami. W trakcie rozmowy sprawcy zostanie uświadomiona szkodliwość prowadzonych przez niego działań.*
  - *Klub zastosuje wobec sprawcy ustalone w statucie środki dyscyplinujące.*
  - *Jeżeli treści nie można bezpośrednio powiązać z zawodnikami danego klubu, klub zgłosi incydent na policję.*
  - *Jeżeli upowszechniane treści naruszały obowiązujące prawo, klub złoży zawiadomienie na policję.*
3. Kontakt z treściami szkodliwymi lub niebezpiecznymi może wywołać u Ciebie duży stres i frustrację. Skontaktuj się z trenerem i opowiedz mu, co czujesz – skorzystaj z jego pomocy.

Działania klubu:

- *Uzgodni z twoimi rodzicami podejmowane działania i formy wsparcia Ciebie.*
- *Zapewni Ci pomoc trenera,psychologa.*
- *Jeżeli pomoc udzielona przez klub okaże się niewystarczająca, w porozumieniu z Twoimi rodzicami może Cię skierować na specjalistyczną terapię.*

Rodzaj krzywdy

Naruszenie prywatności dotyczące nieodpowiedniego bądź niezgodnego z prawem wykorzystania w sieci danych osobowych lub wizerunku małoletniego

Ścieżka postępowania małoletniego

1. Gdy sprawcą jest zawodnik – kolega ofiary z klubu, skontaktuj się z trenerem. Przedstaw mu sytuację (szczegóły sprawy), okoliczności naruszenia Twoich praw.
2. Poinformuj równocześnie o zaistniałym zdarzeniu rodziców.
3. W miarę Twoich możliwości zabezpiecz dowody naruszenia Twoich praw. Zgromadź sam lub z pomocą pracownika klubu, posiadającego umiejętności z zakresu technologii cyfrowej (może Ci go wskazać trener) materiały świadczące o wystąpieniu nieodpowiedniego lub niedozwolonego prawem działania – w formie elektronicznej (e-mail, zrzut ekranu, konwersacja w komunikatorze lub mms/sms).
4. Przekaż dowody rodzicom i trenerowi.

5. Dokonaj zmian identyfikujących Cię w sieci – powinni być przy tym Twoi rodzice.

Działania klubu:

- *Klub podejmie działania mające na celu ustalenie sprawcy naruszenia Twoich praw do ochrony wizerunku i danych osobowych.*
- *Jeśli sprawcą okaże się zawodnik klubu, którego działaniu nie przyświecał świadomy zamiar wyrządzenia Ci szkody majątkowej lub osobistej (był to np. niestosowny żart, niewłaściwe zachowanie wobec Ciebie), klub podejmie zgodne z jego statutem działania wychowawcze i dyscyplinujące sprawcę.*

Uwaga!

Zebrane dowody muszą jasno wskazywać na konkretnego sprawcę oraz na to, że sprawca świadomie zmierzał do wyrządzenia Ci szkody majątkowej lub osobistej.

Jeżeli naruszenie twojej prywatności lub wyłudzenie czy kradzież tożsamości skutkują wyrządzeniem Tobie szkody majątkowej lub osobistej – to klub i rodzice powinni przekazać dowody policji. Decyzję o powiadomieniu policji podejmuje dyrektor klubu w porozumieniu z rodzicami. W takiej sytuacji identyfikacji sprawcy dokonuje policja.

6. Jeżeli naruszenie Twoich praw skutkuje dla Ciebie dużym obciążeniem emocjonalnym, zwróć się do trenera o wsparcie, którego potrzebujesz. Zaplanuje on wraz z Tobą i Twoimi rodzicami rodzaj pomocy dla Ciebie i wdroży działania chroniące Cię przed stresem, lękiem, wstydem lub innymi emocjami, których doświadczasz.

Działania klubu:

- *Klub zapewni Ci opiekę psychologiczną. W przypadku konieczności podejmowania dalszych działań pomocowych na Twoją rzecz i w razie potrzeby, którą zgłosisz wraz ze swoimi rodzicami, może skierować Cię za zgodą rodziców do placówki specjalistycznej.*
- *Powiadomi Ciebie i Twoich rodziców o swoich działaniach w celu usunięcia skutków działania sprawcy (np. usunięcie z Internetu intymnych zdjęć, zablokowanie dostępu do konta w portalu społecznościowym).*
- *Zadba o to, aby informacje narażające Cię na naruszenie wizerunku nie były rozpowszechniane.*

Rodzaj krzywdy

Nawiązywanie przez małoletniego niebezpiecznych kontaktów w Internecie

W przypadkach niebezpiecznych kontaktów inicjowanych w Internecie może dochodzić do zagrożenia twojego życia i zdrowia, a także szantażu i przymusu realizacji czynności seksualnych.

Ścieżka postępowania małoletniego

Jeśli Twoi rodzice lub opiekunowie prawni zgłoszą w klubie taki problem związany z Tobą lub zrobisz to Ty sam:

1. Opowiedz o nim dokładnie rodzicom, trenerowi lub innemu pracownikowi klubu, któremu ufasz.
2. Zbierz dowody dostępne w formie elektronicznej (zapisy rozmów w komunikatorach, na portalach społecznościowych; zrzuty ekranowe, zdjęcia, wiadomości e-mail). Zabezpiecz te dowody – możesz skorzystać z pomocy pracownika klubu, którego wskaże Ci trener.
3. Przekaż dowody trenerowi i rodzicom. Od chwili przekazania przez Ciebie i rodziców dowodów klubowi, to on we współpracy z rodzicami zgłasza sprawę policji w celu ustalenia sprawcy. I to policja prowadzi dalsze dochodzenie w Twojej sprawie.
W przypadkach naruszenia prawa – szczególnie w przypadku uwiedzenia dziecka do lat 15, klub ma obowiązek powiadomienia policji lub sądu rodzinnego.

Uwaga!

Nie podejmuj samodzielnych działań w celu dotarcia do sprawcy – to zadanie policji. Nie próbuj bezpośrednio kontaktować się ze sprawcą.

Działania klubu i rodziców:

- *Trener we współpracy z Twoimi rodzicami powiadomi o zdarzeniu dyrektora klubu.*
  - *Klub i rodzice bezzwłocznie zawiadomią policję o wystąpieniu zdarzenia. Przekażą policji dowody oraz wszelkie uzyskane informacje o sprawcy.*
4. Jeżeli potrzebujesz pomocy i wsparcia po ujawnieniu zdarzenia, zwróć się o pomoc do trenera.

Działania klubu:

- *Klub wszelkie działania pomocowe wobec Ciebie, stosownie do twoich potrzeb uzgodni z Twoimi rodzicami.*
- *Klub obejmie Cię opieką psychologiczną. Jeśli będziesz potrzebować dalszej pomocy, w uzgodnieniu z rodzicami, klub może Cię skierować na terapię do placówki specjalistycznej opieki psychologicznej.*

Część IV. Materiał pomocniczy

Prawa dziecka + wykaz telefonów i adresów mailowych do instytucji pomocowych

Prawa dziecka – co musicie o nich wiedzieć?

W Polsce najważniejszymi aktami prawnymi, gwarantującymi prawa dziecka, są: Konstytucja RP, Konwencja o prawach dziecka i Ustawa o Rzeczniku Praw Dziecka.

Źródłem praw dziecka jest godność człowieka, zwana również człowieczeństwem. W instytucji Rzeczypospolitej Polskiej zapisana jest ona w art. 30:

„Przyrodzona i niezbywalna godność człowieka stanowi źródło wolności i praw człowieka i obywatela. Jest ona nienaruszalna, a jej poszanowanie i ochrona jest obowiązkiem władz publicznych”.

Z godności wywodzą się dwie zasady: wolność i równość, które są podstawą wszystkich praw człowieka. Wolność oznacza to, że człowiek nie jest własnością kogokolwiek, posiada wolną wolę, może samodzielnie podejmować decyzje i świadomie ponosić za nie odpowiedzialność (dziecko uczy się tego w trakcie dojrzwania). Równość oznacza, że każde dziecko ma takie same prawa i ma być tak samo traktowane przez wszystkich bez jakiegokolwiek dyskryminacji.

Rzeczpospolita Polska zapewnia ochronę praw dziecka – każdy ma prawo żądać od organów władzy publicznej ochrony dziecka przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem i demoralizacją. Dziecko pozbawione opieki rodzicielskiej ma prawo do opieki i pomocy władz publicznych (Art. 72. Konstytucji RP).

Każdemu dziecku przysługują prawa dziecka tak, jak każdemu dorosłemu prawa człowieka. Praw tych nikt nie może dziecka pozbawić. Prawa dziecka są więc naturalną konsekwencją praw człowieka.

Doprecyzowanie praw dziecka wynika z potrzeby dania dzieciom dodatkowej ochrony przed dorosłymi – dziecko ze swej natury jest słabsze od nich. Taką ochronę dają dzieciom ich prawa zapisane w Konwencji o Prawach Dziecka, którą przyjęło Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych 20 listopada 1989 r. Polska podpisała Konwencję o Prawach Dziecka 7 czerwca 1991 roku i od tego momentu jej przepisy, zobowiązujące państwo do przestrzegania praw dziecka, obowiązują także w naszym kraju.

Prawa dziecka istnieją po to, aby Was chronić, aby zapewnić Wam zdrowie i bezpieczeństwo. Jeśli wszyscy szanowaliby prawa dziecka, każde dziecko byłoby odpowiednio traktowane. Niestety, nie zawsze tak jest. W każdym kraju są dzieci, których prawa są łamane. Dzieci bywają krzywdzone, wykorzystywane czy zastraszane.

Konwencja Praw Dziecka zakłada, że należy się Wam szczególna opieka i ochrona, bo nie zawsze jesteście w stanie należycie zadbać o swoje bezpieczeństwo.

Gdy znacie swoje prawa, możecie łatwiej obronić się przed przemocą, krzywdzeniem, dyskryminacją, której doświadczacie ze strony rówieśników i dorosłych. Bo wiecie, że macie prawo do ochrony swojego zdrowia i bezpieczeństwa oraz że są instytucje, które powinny Wam pomóc.

Dlatego dzieci na całym świecie, podobnie jak dorośli, mają zapewnione swoje prawa, czyli obowiązujące reguły postępowania, które mają Was chronić przed wszelką krzywdą.

Zamierzeniem twórców Konwencji Praw Dziecka było kierowanie się zawsze Waszym dobrem oraz traktowanie wszystkich dzieci jako równych wobec prawa, niezależnie od pochodzenia, koloru skóry czy wyznania.

Warto, abyście zapamiętali, że:

- Prawa dziecka dotyczą każdego dziecka, czyli osoby poniżej 18. roku życia.
- Nie musicie nic zrobić, aby otrzymać prawa.
- Prawa dziecka macie zawsze i nikt nie może wam ich odebrać.
- Wszystkie prawa dziecka są równie ważne. Nie ma praw mniej lub bardziej ważnych od innych.
- Prawa dziecka dotyczą różnych dziedzin waszego życia, np. macie prawo do:

- ✓ znajomości swoich praw oraz powoływania się na nie w różnych sytuacjach, a także do ich poszanowania przez innych,
  - ✓ do swobody myśli, sumienia i wyznania,
  - ✓ do prywatności i tajemnicy korespondencji,
  - ✓ do nauki i informacji,
  - ✓ do wypoczynku i czasu wolnego,
  - ✓ do opieki zdrowotnej,
  - ✓ do wychowania przez rodziców,
  - ✓ prawo do ochrony przed wykorzystywaniem, przemocą i poniżaniem,
  - ✓ prawo do własnej tożsamości, które oznacza, że macie prawo do imienia, nazwiska i obywatelstwa i znajomości swego pochodzenia,
  - ✓ prawo do wyrażania własnych poglądów.
- Za ochronę Waszych praw odpowiada państwo.

Ze swoimi prawami macie do czynienia każdego dnia w różnych sytuacjach. Jeśli np. gracie w piłkę, to realizujecie wasze prawo do zabawy; jeśli idziecie do kina z koleżankami – realizujecie prawo do spotykania się z innymi i wykorzystywania czasu wolnego; gdy kładziecie się spać – korzystacie z prawa do odpoczynku; gdy np. złamiecie nogę – korzystacie z prawa do opieki zdrowotnej.

Prawa kojarzyć się mogą ze swobodą decydowania o wszystkim, co Was dotyczy. Jednak prawa mają też swoje ograniczenia, które wynikają z faktu, że:

- inni też mają takie same prawa i egzekwując swoje prawa, nie możecie naruszać praw innych osób,
- poza przyznanymi Wam prawami macie nałożone przez rodziców i szkołę (czyli państwo) pewne obowiązki, które powinniście wypełniać.

Jak widzicie, Wasze prawa wiążą się więc równocześnie z pewnymi ograniczeniami i obowiązkami, które zostały na Was nałożone. Wynika z nich na przykład, że:

- nie możecie spać w domu cały dzień i nie pójść do szkoły, bo Wam się nie chce;
- nie możecie chodzić tylko na te lekcje, które lubicie;
- nie macie prawa do robienia zdjęć lub filmików koleżance lub koledze bez ich zgody;
- nie macie prawa do złośliwego komentowania ubioru lub zachowania kolegi czy koleżanki.

Podstawę korzystania z danych Wam praw stanowi zatem umiejętność świadomego z nich korzystania.

Najważniejsze prawa dziecka

OCHRONA PRZED PRZEMOCĄ I WYKORZYSTYWANIEM

Prawo do ochrony przed wykorzystywaniem, przemocą i poniżaniem

- Macie prawo do życia bez wyzyskiwania i wykorzystywania, nikt nie może was siłą zmuszać do zrobienia niczego, a zwłaszcza czegoś złego. Nikt też nie może zmuszać Was do pracy ponad siły ani wykorzystywać zarobkowo w inny sposób.

- Macie prawo do ochrony przed przemocą fizyczną, psychiczną i zaniedbaniem. Nikt nie ma prawa Was bić, prześladować i wykorzystywać w celach seksualnych. Macie prawo do ochrony przed wszystkimi formami wykorzystywania seksualnego. Nikt nie ma prawa dotykać Was w sposób, którego sobie nie życycie i nakłaniać lub zmuszać Was do kontaktów seksualnych.
- Nikt nie ma prawa angażować Was w produkcję narkotyków i handel nimi ani zmuszać czy namawiać do ich zażywania. Policja, trenerzy i inne służby mają za zadanie chronić Was przed dostępem do nich.

A czy rodzice mają prawo nałożyć na Was obowiązki domowe, np. zrobienie zakupów, wynoszenie śmieci, sprzątnięcie swojego pokoju?

Tak, ponieważ rodzice wychowują was wg pewnych zasad. Uczą porządku, przydzielają różne zadania do wykonania. Uczą was w ten sposób odpowiedzialności. To przejaw troski o Wasze przyszłe życie.

- Macie prawo do życia bez przemocy i poniżania. Nikt nie może Was bić ani znęcać się nad Wami w inny sposób. Macie też prawo do szukania wszelkiej pomocy, zawsze, gdy jesteście krzywdzeni.

Komentarz:

Nikt (kolega, koleżanka lub dorosły) nie ma prawa Was uderzyć, wyzywać lub poniżać w jakikolwiek inny sposób. Nikt nie ma też prawa wysmiewać się z czyjegoś wyglądu czy zachowania.

Prawo do ochrony przed przemocą oznacza, że bicie i poniżanie, znęcanie się, okrutne i poniżające traktowanie są niedopuszczalne i karalne.

EDUKACJA I ODPOCZYNEK

❖ **Prawo do nauki i informacji**

Macie prawo do nauki i dostępu do informacji, ale także prawo do czasu wolnego – wypoczynku zabawy czy korzystania z zajęć rekreacyjnych.

Wasze prawo do nauki polega na tym, że jesteście uprawnieni do korzystania z bezpłatnej edukacji, bo państwo gwarantuje każdemu z Was bezpłatny dostęp do szkoły. Możecie również wybrać szkołę prywatną lub społeczną, która jest płatna. Jednocześnie jednak macie obowiązek chodzenia do szkoły. Prawo do nauki daje Wam możliwość dokonania określonego wyboru.

Komentarz:

Mowa jest o tym w Konwencji o Prawach Dziecka (art.17) – „Masz prawo do uzyskiwania informacji z różnorodnych źródeł. Gazety, książki, radio, telewizja, internet i wszelkie inne media skierowane do dzieci powinny dostarczać Ci takie informacje, które są zrozumiałe i nie wyrządzają Ci krzywdy.”

Edukacja powinna rozwijać Wasze zdolności i umiejętności. Powinna także uczyć tolerancji i szacunku dla praw człowieka, rodziców oraz kultury i kraju, z którego pochodzicie. Poprzez odpowiednią edukację powinniście uczyć się także jak chronić środowisko naturalne.

Macie prawo uczyć się i zdobywać informacje, czytając gazety, książki, oglądając telewizję i korzystając z Internetu. Jednak nauczyciele i rodzice powinni dbać o Wasze bezpieczeństwo. Surfowanie po necie bywa naprawdę niebezpieczne.

❖ Prawo do odpoczynku i wolnego czasu

Chodzi o to, abyście na przykład w szkole mieli przerwy, ferie i wakacje i żeby zajęcia nie trwały cały dzień.

Przykłady:

- *Czy koleżanka która zaprosiła na swoje urodziny tylko część Waszej klasy, naruszyła takim zachowaniem czyjeś prawo?*

Komentarz:

Nie, bo ma ona prawo organizować sobie czas wolny i spotykać się z kim chce.

- *Czy nauczyciel, który przedłużył lekcję na czas całej przerwy, naruszył Wasze prawo do odpoczynku?*

Komentarz:

Tak, przerwa ma Wam zapewnić odpoczynek przed kolejną lekcją.

PRAWO DO WYCHOWANIA W RODZINIE

Macie prawo do wychowania w rodzinie, a rodzice zawsze powinni kierować się Waszym dobrem. Nawet, gdy rodzice nie są razem i mieszkają osobno, macie prawo do kontaktu z każdym z nich, chyba że to byłoby dla Was szkodliwe. Macie też prawo mieszkać ze swoimi rodzicami, chyba że nie byłoby to dla Was dobre, np. jesteście krzywdzeni.

PRYWATNOŚĆ

❖ Prawo do prywatności

Nikt nie może w sposób arbitralny i bezprawny ingerować w sferę życia prywatnego, rodzinnego lub domowego dziecka czy w jego korespondencję. Nikt nie ma prawa poniżać i ośmieszać dziecka ani wtrącać się do jego osobistych spraw, czytać listów, maili, smsów czy pamiętników – chyba że w uzasadnionych sytuacjach sąd zdecyduje inaczej.

Macie prawo do tajemnicy korespondencji, prywatności i swobody wypowiedzi. Prawo do prywatności oznacza, że możecie dysponować własnymi rzeczami, nikomu nie wolno bez powodów wkraczać w Wasze sprawy osobiste i rodzinne.

Prawa dzieci podlegają pewnym ograniczeniom, ale tylko w sytuacji, gdy chodzi o Wasze dobro i bezpieczeństwo.

Przykład:

Podczas zabawy, zabieracie telefon swojemu koledze i czytacie jego smsy. Czy uważacie to za zabawny żart czy naruszenie jego prawa?

Komentarz:

Oczywiście naruszyliście tu prawo Waszego kolegi do prywatności, bo nikt nie ma prawa do ingerencji w waszą prywatność, chyba że robi to ze względu na wasze dobro. Artykuł 16 Konwencji o Prawach Dziecka wskazuje: Nikt nie ma prawa do ingerencji w Twoją prywatność, chyba że robi to ze względu na dobro Twoje lub Twoich bliskich.

WYRAŻANIE WŁASNYCH POGLĄDÓW, SWOBODA MYŚLI, SUMIENIA I WYZNANIA

❖ Prawo do swobodnego wyrażania własnych poglądów we wszystkich sprawach dotyczących dziecka

Prawo do wyrażania własnych poglądów oznacza, że w ważnych dotyczących Was sprawach możecie wygłaszać swoje zdanie, opinie, własną wolę.

Komentarz:

Prawo to oznacza też, że nie możecie się z nikogo wyśmiewać, szydzić z jego wyglądu, zachowania, itp. Jeśli to zrobicie, naruszyacie prawo kolegi/koleżanki do ochrony przed poniżaniem i dyskryminacją.

Artykuł 12 Konwencji o Prawach Dziecka stanowi, że macie prawo wypowiadać swoje zdanie w sprawach, które Was dotyczą, a dorośli powinni was wysłuchać i wziąć je pod uwagę. Nawet w postępowaniu przed sądem.

❖ Prawo do swobody myśli, sumienia i wyznania

Swoboda wyrażania wyznawanej religii lub przekonań może podlegać tylko takim ograniczeniom, które są przewidziane prawem i są konieczne do ochrony bezpieczeństwa narodowego i porządku publicznego, zdrowia lub moralności społecznej bądź podstawowych praw i wolności innych osób.

W realizacji tego prawa ochrona praw dziecka oraz praw rodziców wzajemnie się przenikają. Oznacza to, że macie przyznane prawo do wolności sumienia i wyznania, jednak możecie z niego korzystać pod władzą rodzicielską. Oznacza to, że rodzice mogą Was wychowywać zgodnie ze swoimi przekonaniami w sprawach religii.

Przykład:

Uczniowie niepełnoletni nie mogą sami decydować o udziale w lekcjach religii. Prawo do decydowania o wychowaniu religijnym dzieci Konstytucja i Kodeks rodzinny i opiekuńczy daje rodzicom.

Religia i etyka nie są dla ucznia przedmiotami obowiązkowymi, udział w nich jest dobrowolny. Uczeń może uczestniczyć w zajęciach z religii, z etyki, z obu przedmiotów, może też nie wybrać żadnego z nich.

OPIEKA, POMOC PAŃSTWA I OCHRONA DZIECKA PRZEZ PAŃSTWO

❖ Prawo do specjalnej ochrony i pomocy ze strony państwa

Gdy znajdujecie się w sytuacji, gdy zostaliście pozbawieni czasowo lub na stałe swego środowiska rodzinnego lub gdy ze względu na swoje dobro nie możecie pozostawać w tym środowisku, państwo musi zapewnić Wam opiekę, m. in.: umieszczenie w rodzinie zastępczej, adopcję lub – gdy jest to niezbędne – umieszczenie w odpowiedniej instytucji powołanej do opieki nad dziećmi.

❖ **Prawo do zachowania godności, szczególnie dziecka psychicznie lub fizycznie niepełnosprawnego**

Dziecko niepełnosprawne powinno mieć zapewnioną pełnię normalnego życia w warunkach gwarantujących mu godność, umożliwiających osiągnięcie niezależności oraz ułatwiających aktywne uczestnictwo dziecka w życiu społeczeństwa.

Przysługuje Wam zatem prawo do pełnego dostępu do dóbr i usług oraz wszechstronnej rehabilitacji, prawo do nauki, pomocy psychologiczno-pedagogicznej i innych gwarancji i zabezpieczeń społecznych.

❖ **Prawo do ochrony zdrowia i opieki medycznej**

Oznacza to, że macie prawo do jak najwyższego poziomu zdrowia i udogodnień przy leczeniu chorób oraz profilaktyki i rehabilitacji zdrowotnej oraz nie możecie zostać pozbawieni dostępu do tego rodzaju opieki zdrowotnej.

❖ **Prawo do otrzymywania pomocy i wsparcia od państwa, jeśli Ty i Twoja rodzina jesteście w trudnej sytuacji życiowej i materialnej.**

Państwo powinno wspierać rodziny, których nie stać na zapewnienie dzieciom odpowiedniego poziomu życia.

❖ **Prawo do ochrony przed konfliktem zbrojnym**

Jeśli nie ukończyliście 15 lat, nie możecie być rekrutowani do wojska i brać bezpośredniego udziału w konflikcie zbrojnym.

❖ **Prawo do ochrony w procesie karnym**

Jeżeli złamaliście prawo, nie powinniście przebywać w więzieniu z dorosłymi. Macie prawo utrzymywać kontakt ze swoją rodziną oraz prawo do pomocy prawnej lub innej np. psychologa. Macie prawo zgłaszać sytuacje, w których jesteście źle traktowani. Jeśli złamiecie prawo, powinniście uzyskać pomoc prawną i być właściwie traktowani przez system sprawiedliwości

ZNAJOMOŚĆ SWOICH PRAW I PRAWO POWOŁYWANIA SIĘ NA NIE

Wszystkie dzieci mają takie same prawa.

Nie ma gorszych ani lepszych dzieci – każde dziecko takie same prawa jak wszyscy. Wszystkie dzieci są równe wobec prawa i nikogo nie można dyskryminować bez względu na to kim jest, gdzie mieszka, czym zajmują się jego rodzice, jakim mówi językiem, jaką wyznaje religię, jakiej jest płci, czy jest w pełni sprawny, czy też nie, czy jest bogaty, czy biedny.

Komentarz:

Macie prawo do tego, aby każdy Wasze prawa szanował, ale również Wy musicie szanować prawa innych. Macie prawo do bycia takimi, jakimi jesteście, nawet gdy różnicie się od innych. Wasze prawa w żaden sposób nie powinny jednak ograniczać praw innych osób.

Macie prawo znać swoje prawa! Państwo powinno zadbać, aby prawa dziecka zawarte w Konwencji Praw Dziecka były znane zarówno wśród dzieci, jak i dorosłych. O prawach dziecka uczycie się np. w szkole. Artykuły 43-54 Konwencji dotyczą tego, jak dorośli i państwo powinni współpracować, aby Wasze prawa były przestrzegane i chronione.

Gdzie można się poskarżyć, gdy Wasze prawa są łamane?

Jeśli znacie kogoś, kto potrzebuje pomocy lub sami znajdujecie się w trudnej sytuacji, możecie zwrócić się o pomoc do rodziców, trenera czy dyrektora klubu, zgodnie ze ścieżką postępowania opisaną w „Standardach ochrony małoletnich”.

Możecie też skontaktować się z policją (numer 112) oraz instytucjami niosącymi pomoc dzieciom. Oto niektóre z nich:

116111 – Telefon zaufania dla dzieci i młodzieży;

800 121 212 – Dziecięcy telefon zaufania, prowadzony przez Rzecznika Praw Dziecka.

76 75 44 210 Sąd Rejonowy w Lubinie.

76 74 63 400 Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Lubinie.

781 700 190 Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Lubinie

726 990 990 Dolnośląskie Centrum Zdrowia Psychicznego Dzieci i Młodzieży.